

Atopisch eczeem

Constitutioneel eczeem of dauwworm

Poli Dermatologie

Wat is atopisch eczeem?

Eczeem is de medische term voor een huid die rood is, schilfert en jeukt. In Nederland wordt soms ook nog de term constitutioneel eczeem gebruikt., Atopisch eczeem bij baby's en zuigelingen wordt ook wel dauwworm genoemd.

Atopisch eczeem is een vorm van eczeem die meestal in de eerste levensjaren begint, meestal voor het 2^e levensjaar. Typisch is de hevige jeuk. Als het eczeem op zuigelingenleeftijd begint, bestaat er een grote kans dat het op latere leeftijd vanzelf verdwijnt. Het eczeem kan echter ook langdurig (chronisch) blijven bestaan of later terugkomen.

Kinderen met atopisch eczeem hebben een aanleg om allergieën te ontwikkelen, bijvoorbeeld voor huisstof, graspollen of kattenharen. Deze aanleg is erfelijk en noemen we atopie. Iemand die de neiging heeft om allergisch te reageren op van alles wordt atopisch genoemd. Wie atopisch is, kan later last krijgen van allerlei klachten die daar bijhoren, zoals atopisch eczeem, hooikoorts of astma.

Hoe ontstaat atopisch eczeem?

De precieze oorzaak is onbekend. Meerdere zaken spelen een rol, zoals een erfelijke aanleg, allergische en niet-allergische factoren uit de omgeving.

Bij mensen met atopisch eczeem is het bovenste laagje van de huid (hooi laag) mogelijk anders van samenstelling. De bescherming tegen uitdroging en het binnendringen van allerlei stoffen of bacteriën is daardoor minder. Door deze verminderde bescherming houdt de huid niet voldoende vocht vast, waardoor een droge huid ontstaat. De droge huid is typisch voor atopisch eczeem en wordt beschouwd als een belangrijke veroorzaker.

Bij atopisch eczeem speelt erfelijke aanleg een rol. Vaak komt in de familie eczeem voor, of andere atopische aandoeningen zoals astma, hooikoorts en andere allergieën.

Een groot deel van de patiënten met atopisch eczeem is allergisch voor allerlei stoffen in de omgeving. Bijvoorbeeld stoffen die met de ademhaling het lichaam binnenkomen (inhalatieallergenen) zoals huisstofmijt, stuifmeel van grassen en bomen en huidschilfers van honden en katten. Het kunnen ook stoffen zijn die met het voedsel het lichaam binnenkomen, zoals koemelk, kippeneiwit, vis, pinda en noten.

Vanaf ongeveer 3-jarige leeftijd kan via bloedonderzoek of een huidtest onderzocht worden of iemand allergisch is voor bovengenoemde stoffen.

Het is niet duidelijk of allergisch zijn invloed heeft op het atopisch eczeem. Het eczeem wordt er niet door veroorzaakt, en het gaat meestal ook niet beter met het eczeem als de allergische factor wordt weggenomen. Verminderen van de hoeveelheid huisstofmijt in huis helpt bijvoorbeeld wel bij astma, maar atopisch eczeem wordt er meestal niet beter van. Vaak moet toch iets gebeuren bij allergische klachten. Als een kind astmatisch wordt van een kat, cavia of hamster, dan zal het dier uit huis moeten verdwijnen.

Voedingsallergieën kunnen wel invloed hebben op atopisch eczeem. Dit is vrijwel alleen op zuigelingenleeftijd. Zuigelingen kunnen een voedselallergie hebben, bijvoorbeeld een koemelkallergie, waardoor hun eczeem verergert. Op oudere leeftijd, vanaf een jaar of 3, neemt de invloed van voeding op het eczeem snel af.

Verschijnselen

De verschijnselen van atopisch eczeem zijn:

- roodheid en schilfering van de huid;
- er kunnen kleine bultjes aanwezig zijn;
- ook kunnen blaasjes ontstaan waaruit ook vocht kan komen;
- de hele huid is droog en kan ruw aanvoelen.
- vaak krabwondjes omdat het eczeem altijd jeukt;
- plaatselijke verruwing en verdikking van de huid als het eczeem langere tijd bestaat.

Waar komt het voor?

Bij een baby (ontstaat meestal op een leeftijd rond de 3 maanden):

- in het gezicht en achter de oren;
- op de behaarde hoofdhuid;
- op de romp en de armen en benen.

Op de peuterleeftijd

- vooral in de huidplooiën;
- bij de gewrichten, zoals de ellebogen, de knieën, de polsen en de enkels;
- ook in de hals en de nek blijft het eczeem vaak bestaan.

Na het 10^e levensjaar

- voornamelijk de handen;
- de voeten;
- de buigzijden van de ellebogen en knieën .

Bij een deel van de volwassen patiënten is het eczeem vooral aanwezig in het gezicht (de oogleden, bovenlip), de hals en de nek.

Hoe wordt het vastgesteld?

De aandoening wordt vastgesteld aan de hand van aanwezige huidafwijkingen en jeukklachten. Informatie of eczeem, astma of allergieën in de familie voorkomt kan helpen bij het vaststellen.

Als er plotselinge allergische reacties lijken te zijn of andere vormen van allergie dan is onderzoek op allergie wenselijk.

Als er alleen eczeem is, heeft het geen zin om onderzoek te doen naar allergieën. De uitslag van het onderzoek heeft namelijk geen gevolgen voor het beloop en de behandeling van het eczeem.

De behandeling

Bij atopisch eczeem spelen verschillende dingen mee. Het eczeem kan spontaan verbeteren of verslechteren. Atopisch eczeem kan niet voorgoed genezen met medicijnen.

De behandeling is bedoelt om de verschijnselen te verminderen, waardoor de klachten afnemen. De behandeling bestaat vooral uit uitwendige behandeling met crèmes en zalven. Soms worden ook tabletten of drankjes voorgeschreven. Bij zuigelingen, bij wie een overgevoeligheid voor koemelk is vastgesteld, kan hypoallergene voeding helpen.

Uitwendige behandeling (plaatselijke behandeling)

Vette zalven of creme

Vanwege de droge huid is het belangrijk dat het vochtgehalte van de buitenste huidlaag verbeterd door vette zalven of crèmes te smeren. Niet alleen voor de eczeemplekken, maar voor het gehele lichaam.

Corticosteroïden

Daarnaast wordt het eczeem meestal behandeld met een zalf of crème waarin corticosteroïd zit. Corticosteroïden zijn hormonen die van nature door de bijnierschors worden aangemaakt (cortisol). Deze hormoonzalf of crème zijn er in verschillende sterkten. Bij licht tot matig eczeem, is smeren met een lichtere sterkte van de hormooncrème meestal voldoende. Is het eczeem erger, dan worden een sterkere hormooncrème gegeven. Als het eczeem rustiger wordt kan geleidelijk de sterkte van de hormooncrème weer verminderd worden.

Ultraviolet licht

Patiënten met een matig of ernstig eczeem reageren vaak ook goed op ultraviolet licht. Dit kan bij volwassenen een goede aanvulling zijn op de behandeling met corticosteroïd zalven.

Teer

Therapie met teer wordt niet veel meer gebruikt, omdat het vekt en niet zo krachtig werkt als de corticosteroïden. Dagbehandelingscentra gebruiken het soms nog, in plaats van de behandeling met corticosteroïden.

Pimecrolimus crème (Elidel) of tacrolimus zalf (Protopic)

Als er bezwaar is tegen het gebruik van corticosteroïden kunnen pimecrolimus crème (Elidel) of tacrolimus zalf (Protopic) worden gebruikt. Hierin zit geen hormoonpreparaten en veroorzaken daarom niet de bijwerkingen van corticosteroïden, zoals dunner worden van de huid.

Pimecrolimus is geschikt voor de behandeling van licht tot matig eczeem en tacrolimus voor matig-ernstig eczeem. Deze middelen zijn niet sterk genoeg om ernstig eczeem te behandelen. In het begin kunnen deze zalven een branderig gevoel geven, maar dat verdwijnt meestal na verder gebruik.

De huid van mensen met atopisch eczeem is extra gevoelig voor infecties met bacteriën en het herpes simplex virus (de veroorzaker van koortslip). Bij bacteriële infecties ontstaan puistjes, open plekken en gelige korsten op de huid. Bij een infectie met het herpes simplex virus ontstaan veel blaasjes op het eczeem en kan koorts optreden.

Bij infecties met bacteriën of schimmels kan men antibacteriële en/of antimicrobiële middelen in een crème of zalf geven. Bij een uitgebreide bacteriële infectie, gaat de voorkeur uit naar een kuur met een antibioticum.

Inwendige behandeling (systemische behandeling)

Als sprake is van een ernstig eczeem, dat niet verbetert door het gebruik van corticosteroïden in zalven of crèmes, dan kan een systemische behandeling worden voorgeschreven. Bijvoorbeeld een kortdurende kuur van prednison tabletten, of een kuur van enkele maanden ciclosporine. Beide middelen onderdrukken het afweersysteem.

Een kortdurende kuur met prednison werkt meestal goed en geeft bijna nooit ernstige bijwerkingen.

Ciclosporine werkt bij ongeveer 85% van de patiënten met een ernstig eczeem goed. Het kan bijwerkingen geven, daarom is het nodig dat het bloed en de bloeddruk geregeld worden gecontroleerd.

Als het eczeem niet reageert op ciclosporine, is behandeling met andere middelen zoals azathioprine, mycofenolaat mofetyl of methotrexaat een

mogelijkheid. Hierbij is het nodig dat regelmatig laboratoriumonderzoek wordt gedaan.

Bij slapeloosheid door nachtelijke jeuk kan antihistaminica worden voorgeschreven. Dit middel onderdrukt allergische reacties. Het blokkeert de werking van het lichaamseigen histamine. Vooral de oudere antihistaminica, met als bijwerking slaperigheid, zijn geschikt bij nachtelijke jeuk. Het is niet duidelijk of het eczeem zelf verbetert door antihistaminica. Ze kunnen wel een gunstig effect hebben op de jeuk, op de nachtrust, en op andere bijkomende allergische klachten, bijvoorbeeld hooikoorts.

Wat kunt u zelf doen?

De huid van mensen met atopisch eczeem is droog en raakt daardoor gemakkelijk geïrriteerd. Door vaak wassen met zeep en andere ontvettende middelen wordt de huid nog droger en neemt de jeuk toe. Hetzelfde geldt voor lang douchen met heet water.

In de winter droogt de huid meer uit dan in de zomer door een lagere luchtvochtigheid, vaak met als gevolg een verergering van het eczeem.

Bij broeierige warmte en tijdens lichamelijke inspanning kan de jeuk door het zweten erger worden.

- Houdt de huid goed vet.
- Was de huid niet met veel zeep en vooral niet met bad- of doucheschuim.
- Wél is het verstandig bad- of doucheolie te gebruiken.
- Douche direct en kort na lichamelijke inspanning (bv sporten).
- Smeer de huid in met een vette crème of zalf.

Dragen van kleding gemaakt van wol of ruwe vezels kan de huid prikkelen en daardoor voor jeuk zorgen. Synthetische kleding dragen kan ook voor jeuk zorgen doordat de lichaamswarmte minder goed weg kan.

- Let op het materiaal van de kleding.
- Draag bij voorkeur katoenen kleding, dit geeft weinig last.

Het is niet bewezen dat huisstofmijtwerende matrashoezen een gunstig effect hebben op het eczeem.

Een te hoge temperatuur in huis, of buiten in de zon, veroorzaakt ook jeuk. Zonnebaden hoeft niet slecht te zijn, als er maar afkoeling (wind) bij aanwezig is.

Zwemmen mag. Douche na het zwemmen en smeer de huid in met een vette crème of zalf.

Een vakantie aan zee doet soms wonderen. De combinatie van ontspanning, zee en zonlicht op de blote huid kan de eczeem verminderen.

Het stuk krabben van de huid gebeurt vooral 's nachts. Houdt de nagels goed kort en draag eventueel verbandhandschoenen.

Bij werk waarbij de handen veel in contact komen met vloeistoffen of irriterende stoffen, kan eczeem erger worden. Draag geschikte handschoenen. Vraag zo nodig de bedrijfsarts om advies.

Als iemand een huidziekte heeft zoals atopisch eczeem, denkt men soms dat het een besmettelijke ziekte is. Het is echter niet besmettelijk. Om dit duidelijk te maken aan familieleden en andere mensen in de omgeving kan het nuttig zijn hen informatie te geven over deze aandoening.

De algemene conditie van iemand met atopisch eczeem speelt ook een belangrijke rol. Door lichamelijke invloeden (ziekten, vermoeidheid) of door psychische invloeden (emoties, stress) kan het eczeem verergeren. Andersom kunnen ernstigere vormen van atopisch eczeem psychische klachten geven en heeft het eczeem een duidelijk negatief effect op de kwaliteit van leven. Vraag hulp bij psychische problemen. In sommige gevallen is de hulp van een psycholoog of andere psychosociale hulpverlener aan te raden. Ook is het mogelijk te proberen met gedragstherapie het krabgedrag te verminderen.

De vooruitzichten

Het verloop van atopisch eczeem kan sterk verschillen. Bij veel kinderen verdwijnt het eczeem na het 2^e jaar. Bij anderen kan het eczeem verminderen in de lagerschooltijd. Soms is het eczeem jarenlang weg om (tijdelijk) weer terug te komen op jongvolwassen leeftijd. Ook kan het eczeem blijven bestaan tot op volwassen leeftijd en pas afnemen na het 40^e tot 50^e jaar. Maar ook het tegenovergestelde komt voor, namelijk dat eczeem op de volwassen leeftijd ontstaat.

Een deel van de jonge kinderen met eczeem krijgt astma. Welke kinderen dat zijn is niet te voorspellen. Het lijkt erop dat kinderen met een ernstig eczeem hier meer kans op hebben. Ook is er meer kans op het krijgen van hooikoorts. Dit treedt meestal pas wat later op. Het is verstandig om klachten die wijzen op astma of hooikoorts spoedig met de arts te bespreken.

Heeft u nog vragen?

Voor vragen kunt u contact opnemen met de poli Dermatologie.
Telefoon: 0495 - 57 22 60, bereikbaar tijdens kantooruren.

Informatie is gebaseerd op informatie van de Nederlandse Vereniging voor Dermatologie

R326.17

2014-09

1232483

